

Geschiedenis van de Goese Polder (6)

Goes in verval

Op 8 februari 1578 werd het Verdrag van de Satisfactie tussen Amsterdam en de Staten van Holland gesloten. Hiermee sloot Amsterdam zich aan bij de opstand tegen het Spaanse gezag in de Nederlanden. Dit had ook grote gevolgen voor de stad Goes. Maar eigenlijk was de economische ontredde- ring al enkele tientallen jaren eerder merkbaar. Door de vele oorlogen was er geen geld voor goed dijkonderhoud. Inwoners vertrokken uit Goes waardoor er ook minder belasting ontvangen werd.

Historicus professor C. Dekker schrijft in zijn onderzoek over Goes: *“Een economische ontredde- ring, een schrijnende armoede, een falende politieke stellingname en een aftakelende kerk, hoe heeft het zover kunnen komen?”* De eerste helft van de zestiende eeuw ging het met Goes aanzienlijk slechter dan de tweede helft van de vijftiende eeuw. Sinds 1501 betaalde de stad Goes mee aan het dijkonderhoud buiten zijn stadsgrenzen waardoor ook Goes werd beschermd. Zeeland viel onder het gezag van de Grote Raad van Mechelen. Al in 1513 vroeg het stadsbestuur aan deze Raad om meebetaling voor verbetering van de afwatering en wegen ten behoeve van het marktbezoek. Daarbij werd door de Goese bestuurders wel een zeer negatief beeld geschetst. De meekrapindustrie was verminderd en de scheep- vaarhandel was aan het verminderen maar de zoutindustrie was zeer florerend. Dit laatste werd maar verzwegen voor de Grote Raad van Mechelen. Er werd geklaagd over het vertrek van poorters (= burgers) uit de stad. Daar tegenover stond echter ook dat zich nieuwe poorters vestigden. In 1524 verzochten de bestuurders van Goes aan de landheer (Karel V) het privilege om hen het recht van exue te geven. Dat betekende dat poorters zonder betaling van een deel van hun erfrechten de stad Goes niet mochten verlaten. Pas in 1538 kreeg Goes dit privilege.

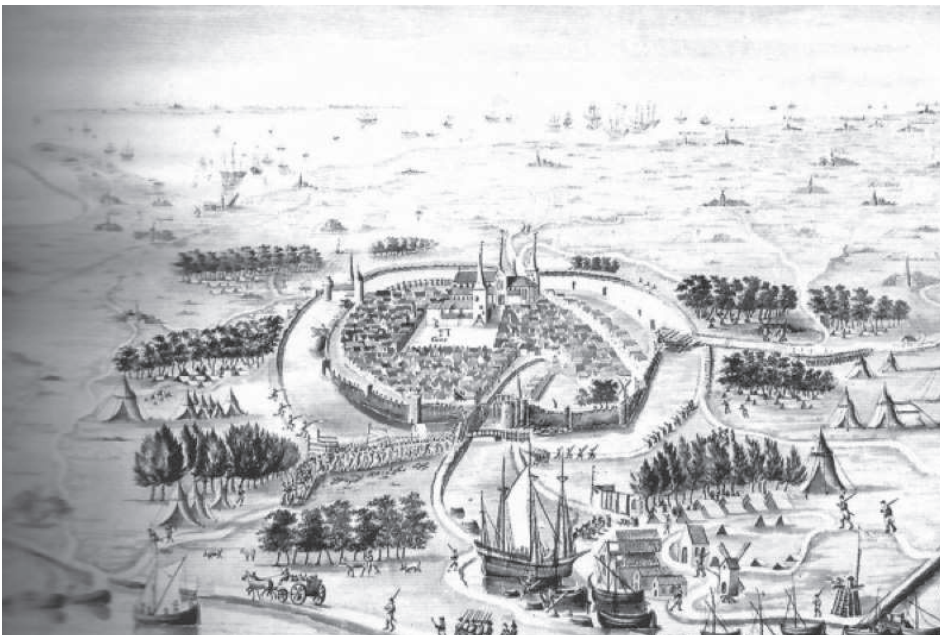
In 1530 en 1532 waren er in Zeeland weer een aantal overstromingen. Voor de stad- bestuurders reden om wederom te wijzen op de financiële situatie van de stad. Dat was overigens wat overtrokken. Weliswaar vertrokken er nog steeds veel poorters uit de stad maar het grondgebied van Goes, met als belangrijkste gebied de Goese Polder, had geen last gehad van deze overstromingen. In 1548 probeerde men het nogmaals. Er was onvoldoende geld om havenhoofd te repareren. Toch was Goes op dat moment samen met Zierkikzee nog steeds de belangrijkste zoutstad van Zeeland. Internationale zeeschepen konden nog steeds naar Goes zeilen. De situ- atie zou nog slechter worden. Tot 1572 konden – ondanks het geklaag – nog steeds alle werkzaamheden uitgevoerd worden. Na de stormvloed van 1570 werd 4000 gulden geïnvesteerd in de dijken van de Goese Polder, toen een aanzienlijk bedrag. Toch zou het nog erger worden. Door de burgeroorlog in de jaren daarna zouden de welvaart en de leefomstandigheden van de bevolking een dieptepunt bereiken.

Strijd op de 's Heer Hendrikskinderdijk

In april 1572 waren Den Briel en Vlissingen ingenomen door de watergeuzen, het opstandelingenleger van Willem van Oranje. Goes bleef echter de zijde van de Spaanse Koning trouw. Terwijl Goes gebukt ging onder de bezetting van het Spaanse leger onderhielden verschillende burgers ter hoogte van het havenhoofd heimelijk contact met de watergeuzen die op hun schepen voor het havenhoofd lagen. Na hevige gevechten op de 's Heer Hendrikskinderdijk tussen de watergeuzen en het Spaanse leger waren vele poorters de stad uit gevlucht en hadden hun geld in veiligheid gebracht. Een missie met o.a. David Jacobsz., dijkgraaf van de Goese Polder werd naar Brabant gezonden om hulp te vragen. De oorlogshandelingen speelden zich voornamelijk aan de noordzijde af, dus in de Goese Polder. De zoutketen – nog steeds de belangrijkste economische voorziening in Goes – gingen in vlammen op. Terwijl de meeste steden in Zeeland de zijde van de watergeuzen kozen bleef Goes als laatste trouw aan het Spaanse gezag. Veel keus zullen de stadsbestuurders ook niet gehad hebben omdat er een groot Spaans garnizoen gelegerd was in Goes. Er zouden nog vele roerige jaren volgen met godsdiensttwisten. De rooms-katholieke kerk ging over naar het protestantisme. De ex-kapelaan Quirijn Govertsz. werd in 1579 beroepen tot hervormde dominee in Goes. Toch bleven een aantal vooraanstaande Goese families – waaronder de familie Brune, die een deel van de grond van de Goese Polder bezaten – in het geheim katholiek. Het zou nog tot 1608 duren voordat het in Goes lukte om zich te verenigen in een stadsparochie.

FdK

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van gegevens uit het gemeentearchief van de gemeente Goes en uit de geschiedkundige onderzoeken van Prof. Dr. C. Dekker onder de titel "Een schamele landstede".

1572: Beleg van Goes. De noordkant van de stad – de Goese Polder – ligt onderaan deze tekening.